HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS **PÄÄTÖS** 2899/2023

17.05.2023

Dnro 2419/03.04.04.04.11/2022

Asia Kirkollisvalitus

Valittajat Ulla Karppila ja Arto Saarinen, Sääksmäen seurakunnan jäseninä
Asiamies: Arto Elo

Päätös, josta valitetaan

Kirkkohallituksen täysistunto 19.4.2022 § 67

Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuusto oli 15.3.2018 § 5 päättänyt, että Valkeakosken kirkko puretaan ja että tontti asetetaan myyntiin.

Kirkkohallituksen täysistunto oli 23.10.2018 § 137 hylännyt Karppilan ja Saarisen Sääksmäen seurakunnan jäseninä tekemän valituksen kirkkovaltuuston päätöksestä ja vahvistanut sille alistetun kirkkovaltuuston päätöksen.

Helsingin hallinto-oikeus oli päätöksellään 16.6.2020 nro 20/0514/2 hylännyt Karppilan ja Saarisen katselmuksen ja suullisen käsittelyn toimittamista koskevat vaatimukset, jättänyt tutkimatta eräät valitusperusteet sekä muutoin hylännyt valituksen.

Korkein hallinto-oikeus oli päätöksellään 9.12.2021 taltio H4400/2021 (vuosikirjanumero KHO 2021:175) myöntänyt Karppilalle ja Saariselle valitusluvan, tutkinut valituksen ja kumonnut hallinto-oikeuden ja kirkkohallituksen päätökset ja palauttanut asian kirkkohallitukselle uudelleen käsiteltäväksi. Päätöksen perustelujen mukaan kirkkohallituksen päätös oli kuulemisvirheen vuoksi syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Muutoksenhakijoille olisi kirkkohallituksessa tullut varata tilaisuus antaa vastaselitys sekä tuomiokapitulin että seurakunnan antamista lausunnoista.

Kirkkohallituksen täysistunto on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Karppilan ja Saarisen valituksen kirkkovaltuuston päätöksestä, oikeastaan jättänyt tutkimatta valitusajan päättymisen jälkeen esitetyt uudet valitusperusteet ja muutoin hylännyt valituksen, sekä vahvistanut sille alistetun kirkkovaltuuston päätöksen.

Päätöksessä on todettu, että seurakunnalla on edelleen mahdollisuus tehdä asiasta uusi päätös ottaen huomioon edellisestä päätöksestä kulunut aika. Purkamispäätöksen vahvistaminen kirkkohallituksessa ei sisällä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa tai velvoitetta rakennuksen purkamiseksi eikä se ole esteenä tontin myymiselle rakennuksineen. Rakennuksen purkamiseksi seurakunnan tulee hakea erikseen maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämä purkulupa rakennusvalvonnasta.

Kirkkohallituksen täysistunnon päätöksen perusteluiksi tulleissa esittelijän perusteluissa on todettu muun ohessa seuraavaa:

Valkeakosken kirkkoa ei ole suojeltu kirkkolailla eikä sen rakentamisesta ollut kulunut 50 vuotta silloin, kun Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuusto teki päätöksen kirkon purkamisesta. Valkeakosken osayleiskaavan toinen ehdotus on ollut nähtävillä 3.2.–4.3.2022. Yleiskaavakarttaluonnoksessa kirkkoa ei ole merkitty suojelukohteeksi tai kulttuuriperintökohteeksi. Myöskään asemakaavassa kirkkoa ei ole suojeltu.

Kirkon kunnosta (on) laadittu Insinööritoimisto Taloinsinöörit Oy:n 9.1.2018 valmistunut hankesuunnitelma, jonka pohjana oli käytetty A-Insinöörit Oy:n 30.8.2017 laatimia kuntokartoitusta, ulkorakenteiden kuntotutkimusta ja haitta-ainetutkimusta. Edellä mainittujen selvitysten kustannusarviot osoittavat, että investointitarve on miljoonaluokkaa. Kuntoraporttien ja hankesuunnitelman sisältämät kustannusarviot eivät ole keskenään vertailukelpoisia, sillä niiden tarkkuustaso on erilainen. A-insinöörit Oy:n kuntoarvion PTS-taulukossa on annettu kustannusvarauksia, mutta huomautettu, että niihin tulee suhtautua varauksella ja että kustannusarviot tarkentuvat hankesuunnittelun jälkeen.

Valittajien esittämä korjausten vaiheistaminen useiden vuosien ajalle ei tuone säästöä, vaan saattaa aiheuttaa teline- ja sääsuojien sekä muiden työmaajärjestelyjen pitkittyvästä käytöstä johtuvaa kustannusten nousua ja lisäksi haittaa rakennuksen käytölle. Eri korjaustoimet kuten esimerkiksi LVI- ja sähkötyöt liittyvät kiinteästi toisiinsa rakennuksen sisätilojen vaatimien kanavien, kotelointien ynnä muiden korjaustoimien kanssa, joten niitä ei voida vaiheistaa eri vuosille. Valittajien esittämät ratkaisut kirkon energiatehokkuuden parantamiseksi muun muassa lämpöpumpputeknologian, aurinkopaneelien, ilmastointiratkaisujen ja jopa kirkkosalin pienentämisen avulla eivät toisi säästöjä korjauskustannuksiin. Investointien lisäksi tarvitaan jatkossa varoja vuotuisiin ylläpitokustannuksiin.

Sääksmäen seurakunnan strategian "Tienviitat 2022" mukaan hautausmaiden yhteydessä olevat kirkot säilytetään ja kiinteistöistä luovutaan siten, että seurakunnan ydintoiminnot turvataan. Seurakunnalla on Valkeakosken keskustassa kappelikirkko, jossa on riittävät tilat jumalanpalvelusten pitopaikaksi. Kirkkohallitus katsoo, että päätöstä Valkeakosken kirkon purkamisesta voidaan pitää seurakunnan strategian mukaisena ja että seurakunnalla on riittävät tilat ja edellytykset hoitaa tehtäväänsä asiaan kuuluvalla tavalla. Kirkon korjaus- ja ylläpitokustannuksissa, seurakunnan kiinteistöjen käytössä ja seurakunnan taloudellisessa tilanteessa ei voi katsoa tapahtuneen sellaista merkittävää muutosta, joka on otettava huomioon seurakunnan asiasta esittämän selityksen jälkeen. Kirkkolain 14 luvun 7 §:n

mukaan seurakuntaa ei voida velvoittaa sellaisiin suojelutoimiin, joista aiheutuu sille kohtuuttomat kustannukset rakennuksen hoidossa ja kunnostamisessa.

Valittajien 14.1.2022 päivätyssä vastaselityksessä on nostettu esiin kirkon sulkemispäätös, seurakunnan huono informointi tilanteesta ennen asian käsittelyä kirkkovaltuustossa sekä se, että paikkakunnan lukuisat henkilöt ovat aktivoituneet puolustamaan kirkon säilyttämistä, johon liittyen kirkkohallitukselle on toimitettu nimiadressi. Kirkkolain 24 luvun 4 §:n mukaan valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä. Edellä mainitut asiat eivät ole sisältyneet määräaikana esitettyyn valitukseen.

Valituksessa ei ole osoitettu, että päätös olisi syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen olisi ylittänyt toimivaltansa tai päätös olisi muuten lainvastainen. Valituksessa ei ole myöskään näytetty toteen, että päätös olisi seurakunnan kannalta epätarkoituksenmukainen. Näin ollen valitus on hylättävä.

Kirkkohallituksen toimivaltaan ei kuulu asettaa seurakunnalle velvoitteita kiinteistön käytön suhteen tai kiinteistöä koskevien selvitysten tekemiseen.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Valituksenalainen päätös on kumottava, jolloin asia palautuisi takaisin Sääksmäen seurakunnalle.

Perusteet

Valituksenalainen päätös on kirkkolain 24 luvun 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla lainvastainen ja valtaosin valittajien aikaisempien valitusten mukaisesti seurakunnan kannalta epätarkoituksenmukainen.

Huolimatta siitä, että korkein hallinto-oikeus palautti asian kirkkohallitukselle, kirkkohallitus ja Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli eivät tutkineet valitusperusteita yhtään aikaisempaa tarkemmin eikä asiaa myöskään palautettu Sääksmäen seurakunnalle uudelleen selvitettäväksi. Sen sijaan kirkkohallitus tulkitsi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mahdollisimman suppeasti eli siten, että lausunnon pyytäminen valittajilta olisi yksinään riittävä toimenpide. Esittelijä jätti valittajilta pyydetyssä vastaselityksessä esitetyt argumentit pääosin huomioimatta. Hän ei myöskään katsonut tarvitsevansa lisäinformaationa vastaselityksen liitteitä 2–19, vaikka niitä hänelle tarjottiin. Kirkkohallituksen täysistunnon äänestystulos osoittaa, että kirkon purkupäätös oli puutteellisesti perusteltu ja edellyttää uutta harkintaa. Esittelijän päätösehdotuksen muuttaminen täysistunnon käsittelyssä vahvistaa asian. Käsittelyn aikana esittelijän tekemää päätösehdotusta muutettiin muun muassa siten, että Sääksmäen seurakunnalla korostettiin olevan mahdollisuus tehdä asiasta uusi päätös. Kuusi paikalla olleista 13:sta täysistunnon jäsenestä vastusti edelleen kirkon purkamispäätöksen vahvistamista.

Viranomaisen on hallintolain 31 §:n mukaan huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Näin ei ole tapahtunut Sääksmäen seurakunnassa, Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulissa eikä kirkkohallituksessa. Kirkkohallituksen uutta päätöstä valmisteleva esittelijä ei ole edes käynyt kirkossa tutustumassa kirkon tilanteeseen ja korjaustarpeeseen. Siitä huolimatta hän ottaa kantaa jopa tarvittaviin rakennustelineisiin ja työmaajärjestelyihin.

Kaikki neljä kirkon purkuperustetta on osoitettu paikkansa pitämättömiksi. Eri arvioita kirkon korjauskustannuksista ei selvitetty perusteellisesti eikä vertailtu keskenään. Purkupäätösperusteena käytetty noin viiden miljoonan euron kustannus oli saatu ohjaamalla hankesuunnitelman laatijaa tarkoitushakuisesti täysin tarpeettomiin ja ylikalliisiin korjausratkaisuihin. Asiantuntijoiden mukaan kirkko olisi korjattavissa alle puolella purkupäätöksen perusteena olevasta summasta.

Seurakunnan viranhaltijat väittivät, että "kaikki kivet on käännetty" kirkon uusien käyttömahdollisuuksien etsimisessä. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi Valkeakosken kaupungin luottamushenkilöihin tai kaupungin kulttuuriyhteisöihin ei otettu lainkaan yhteyttä. Kirkkoa harrastustoimintaansa käyttäneet seurat ja yhdistykset jätettiin myös selvitysten ulkopuolelle.

Kirkon ylläpitokustannuksia liioiteltiin eikä niiden pienentämiseksi tehty mitään suunnitelmia. Seurakunnan kaikissa muissa kiinteistöissä esimerkiksi maalämpö oli jo otettu käyttöön. Aurinkopaneeleista ja ilmastointiratkaisuista ei puhuttu missään vaiheessa mitään.

Seurakunnan varallisuustilanne oli ilmoitettua huomattavasti parempi. Jopa purkua ajanut kirkkoherra Antola itse myönsi tämän valtakunnallisessa tv-lähetyksessä.

Hyvän hallintotavan vastaista oli kirkkovaltuuston jäsenten painostaminen seurakunnan viranhaltijoiden irtisanomisilla sekä lapsi- ja nuorisotyön rahoituksen merkittävällä vähenemisellä, mikäli kirkko korjattaisiin ja säilytettäisiin. Tällainen uhkailu voidaan katsoa lainvastaiseksi toiminnaksi. Valtuuston jäseniä painostettiin myös puhelimitse ennen kirkon purkupäätöstä seurakunnan viranhaltijoiden toimesta.

Seurakuntalaisia ei käytännössä informoitu kirkon purkamishankkeesta tai annettu vaikuttamismahdollisuutta purkamispäätökseen. Hätäisesti ja puutteellisesti kokoon kutsuttu tilaisuus järjestettiin kolme päivää ennen purkupäätöstä. Osallistujien puheenvuorot rajattiin ja tilaisuus lopetettiin, kun alkoi tulla kyseenalaistavia kysymyksiä. Tilaisuuden ajankohta, siitä ilmoittaminen ja rajoitettu keskustelu eivät täytä hallintolain 34 §:n ja 41 §:n vaatimuksia.

Valittajat ovat viitanneet valituksen liitteeseen ja siinä esitettyyn valkeakoskelaisten kirkon puolustajien näkemykseen demokratian syrjäyttämisestä kirkon purkuasiassa. Kirkkohallituksen olisi ehdottomasti tullut ottaa kantaa tähän ratkaisevan tärkeään epäkohtaan.

Valtuuston jäsenet jätettiin vaille oleellista tietoa purkuperusteista. Valtuustolle ei jaettu yhtäkään kolmesta korjaussuunnitelmasta, ei edes Taloinsinöörien hankesuunnitelmaa, jota kuitenkin pidettiin yhtenä tärkeimmistä purkuperusteista. Valtuutetuille ei kerrottu, että korjauskustannukset voidaan puolittaa esitetystä, kalliin eristysremontin sijasta lämmityskustannukset voidaan puolittaa esimerkiksi lämpöpumpulla, aurinkopaneeleilla ja/tai ilmastointiratkaisuilla tai että suurin osa korjauskohteista ei ole kiireellisiä, joten kohteet voidaan jaksottaa useille vuosille, jolloin seurakunnan ei tarvitse ottaa velkaa. Valtuustolta salattiin kokonaan Valkeakosken rakennus- ja ympäristölautakunnalta varta vasten pyydetty lausunto, joka oli kirkon purkamisen vastainen.

Vastaselityksessä esitettyjä perusteita, jotka harjoitetun salailun vuoksi tulivat esiin vasta valitusajan päätyttyä, ei ollut mitään mahdollisuutta sisällyttää ensimmäiseen valitukseen. Yksi merkittävistä tapahtumista oli kirkkohallituksen oman työryhmän "Saman katon alle" -mietintö 11.2.2019, jossa suositeltiin kirkkojen moninaiskäyttöä. Kirkkohallituksen täysistunnon päätös on tämän suosituksen vastainen. Valkeakosken kirkossa on lukuisia monikäyttömahdollisuuksia.

Vastaselityksessä 14.2.2022 esiintuodut, vuoden 2018 jälkeiset uudet tapahtumat ovat kirkon tulevaisuuden kannalta niin merkittäviä, että on kyseenalaista, pitääkö arvokas kirkkorakennus purkaa pelkästään lakipykälien muodollisen tulkinnan perusteella. Kaikki vastaselityksessä mainitut asiat vaativat kirkon purkamisen uutta käsittelyä Sääksmäen seurakunnassa. Lähes puolet kirkkohallituksen täysistunnon jäsenistä ovat samaa mieltä.

Asian käsittely ja selvittäminen

Kirkkohallitus on antanut lausunnon, jossa on vaadittu, että valitus on hylättävä perusteettomana. Lausunnossa on esitetty lisäksi muun ohella seuraavaa:

Luottamushenkilöt päättävät itse siitä, minkälaisia selvityksiä he katsovat päätöksenteon pohjaksi tarvitsevansa. Sääksmäen kirkkovaltuuston valtuutetut ovat katsoneet käytettävissään olleen aineiston riittäväksi päätöksentekoa varten. Hylätessään valituksen ja vahvistaessaan kirkkovaltuuston päätöksen kirkkohallitus on katsonut, että se on perustunut riittäviin selvityksiin ja on siltäkin osin ollut lainmukainen ja tarkoituksenmukainen.

Kirkkohallitus katsoo, että seurakunnan alistama päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, ja että seurakunnalla on ollut oikeus päättää asiasta sen toimivaltaan kuuluvana asiana.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen. Helsingin hallinto-oikeuden tulee hyväksyä valitus ja vaatia kirkkohallitusta palauttamaan asia takaisin Sääksmäen seurakunnalle. Kirkkolain 24 luvun 2 §:n mukaisesti kirkkohallituksen ei tule vahvistaa päätöstä, joka on "muutoin lainvastainen taikka epätarkoituksenmukainen". Sääksmäen seurakunnan Valkeakosken kirkkoa koskevassa purkupäätöksessä ja koko päätösprosessissa tarkoituksenmukaisuus- ja laillisuusnäkökohdat ovat kiinteästi sidoksissa

toisiinsa, joten päätöksen laillisuutta tulisi arvioida huomioon ottaen nämä kaikki näkökohdat yhdessä.

Asiantuntijalausuntoja pimitettiin tai niitä manipuloitiin. Seurakunta tilasi ensin kirkon kuntoarvion ja vastaavan töiden kustannusarvion A-insinöörit Oy:ltä. Tämä suositteli yhden miljoonan euron uutta ilmastointijärjestelmää, joka on itsensä kannattava investointi, sekä yhtä miljoonaa euroa pieniin rakennusteknisiin töihin. Työt voidaan jaksottaa niin, että kirkko voi olla koko ajan käytössä. Isännöitsijä tilasi uuden suunnitelman Taloinsinöörit Oy:ltä ja edellytti suunnitelman sisältävän tarpeettoman eristeiden uusimisen, mikä edellytti seinien ja katon purkua ja kokoamista. Näin päädyttiin viiteen miljoonaan euroon. Valtuutetuille ei voitu antaa A-insinöörien raporttia liian edullisena eikä edes Taloinsinöörien raporttia, koska siinä heti aluksi mainittiin, että eristeiden uusiminen on tilaajan vaatimus. Myöhemmin myös Museovirasto on pitänyt katon purkamista virheellisenä arvorakennuksen korjaustapana.

Valkeakosken kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan lausunto 6.3.2018 kirkon purkuasiassa salattiin, koska se on myönteinen kirkon säilyttämiselle ja korostaa rakennuksen merkittävyyttä. Lausuntoa ei käsitelty edes kirkkoneuvostossa, joka oli sen tilannut, saatikka kirkkovaltuustossa. Valituksen tekijät saivat tietää lausunnosta valitusajan jo päätyttyä.

Kahdeksan päivää ennen purkupäätöstä seurakunnan yhteistyötoimikunta päätti sulkea ja aidata kirkon kirkkolain vastaisesti ja keksittyyn turvallisuusuhkaan vedoten. Kirkkovaltuustoa, tuomiokapitulia tai kirkkohallitusta ei edes informoitu kirkon sulkemisesta, vaikka kirkkolain 14 luvun 2 §:n mukaan kirkon käyttämättä jättämistä koskeva päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Turvallisuusuhka ei ole toteutunut. Kirkon turvallisuus ei tässä mielessä ole koskaan aikaisemminkaan ollut edes esillä. Todellisena syynä kirkon sulkemiseen oli saada lisää perustelua sen purkamiselle.

Kuluneen lähes viiden vuoden aikana on kertynyt paljon uutta ja kirkon tulevaisuuden kannalta ratkaisevan tärkeää tietoa. Jo tämänkin vuoksi vuoden 2023 alussa aloittavalle uudelle kirkkovaltuustolle olisi annettava mahdollisuus harkita näin isoa ja lopullista kirkon purkamispäätöstä uudelleen.

Valittajat ovat lisäksi toistaneet Helsingin hallinto-oikeudelle 22.11.2018 toimitetussa valituksessa ja siihen liittyvässä vastaselityksessä esittämänsä argumentit.

Valittajien vastaselitys on lähetetty tiedoksi *kirkkohallitukselle*.

Valittajat ovat toimittaneet lisäkirjelmän, jossa on muun ohessa todettu ihmetystä herättävän se, että kirkkohallitus ei ole puuttunut kirkkolain vastaiseen kirkon sulkemispäätökseen, vaikka se on mainittu kirkon purkamispäätöstä koskeneissa valituksissa.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus ei tutki kirkkovaltuuston jäsenten painostamista, tietojen salaamista eikä vaikuttamismahdollisuuksien varaamista ja tiedottamista koskevia valitusperusteita. Hallinto-oikeus ei tutki myöskään valittajien esittämiä Valkeakosken kirkon sulkemiseen liittyviä moitteita.

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Tutkimatta jätetyiltä osin

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuin voi hyväksyä tai hylätä valituksen tai jättää sen tutkimatta kokonaan tai osittain. Saman pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta, jos valituksen tutkiminen ei kuulu sen toimivaltaan, ja 5 kohdan mukaan, jos valitusta ei ole tehty määräajassa.

Kirkkolain 24 luvun 4 §:n 4 momentin mukaan valittajan tulee esittää saman pykälän 2 tai 3 momentissa tarkoitetut valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä. Saman luvun 9 §:n 1 momentin mukaan kirkollisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Saman luvun 11 §:n 2 momentin mukaan seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Valittajien valitusoikeus asiassa perustuu seurakunnan jäsenyyteen. Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston kokouksen 15.3.2018 pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä seurakunnan kirkkoherran virastossa 16.3.–19.4.2018. Nähtäväksi asettamisesta laskettava seurakunnan jäsenen valitusaika on siten päättynyt maanantaina 16.4.2018.

Kun otetaan huomioon kirkkolain 24 luvun 4 §:n 4 momentti, valittajien on tullut esittää kaikki kirkkovaltuuston päätöksen laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta koskevat valitusperusteensa jo valituksessaan kirkkohallitukselle, ennen kuin kirkkovaltuuston päätöksen nähtäville asettamisesta laskettava valitusaika on päättynyt.

Valittajat ovat hallinto-oikeudessa vaatineet kirkkohallituksen päätöksen kumoamista kirkkovaltuuston jäsenten painostamisten perusteella. Lisäksi valittajat ovat toistaneet kirkkohallitukselle antamassaan, 14.2.2022 päivätyssä vastaselityksessä ja sitä ennen hallinto-oikeudessa 22.11.2018 vireille tulleessa valitusasiassa esittämänsä tietojen salaamista sekä vaikuttamismahdollisuuksien varaamista ja tiedottamista koskevat valitusperusteet. Kun kyseiset valitusperusteet on esitetty ensimmäisen kerran vasta kirkkovaltuuston päätöksen tiedoksiannosta laskettavan valitusajan päättymisen jälkeen, ne on jätettävä liian myöhään esitettyinä tutkimatta. Sillä seikalla, että valittajat ovat kertomansa mukaan saaneet osan valituksensa tueksi esittämistään perusteista tietoonsa vasta valitusajan päättymisen jälkeen,

ei ole merkitystä arvioitaessa, onko valitusperuste esitetty kirkkolain 24 luvun 4 §:n 4 momentin mukaisessa valitusajassa.

Valittajien mukaan Sääksmäen seurakunnan yhteistyötoimikunta on sulkenut Valkeakosken kirkon noin viikkoa ennen kirkkovaltuuston 15.3.2018 tekemää päätöstä. Valittajat ovat kirjelmissään tuoneet esiin näkemyksensä siitä, että kirkon sulkeminen on ollut kirkkolain vastaista ja että kirkkohallituksen olisi tullut puuttua siihen.

Hallinto-oikeus toteaa, etteivät valituksenalainen kirkkohallituksen päätös ja Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston päätös 15.3.2018 § 5 koske Valkeakosken kirkon sulkemista taikka käyttämättä jättämistä. Siltä osin kuin valittajat ovat katsoneet, että kirkkohallituksen olisi tullut heidän esittämänsä johdosta puuttua kirkon sulkemiseen, kysymys on kirkkohallituksen menettelyä koskevasta kantelunluontoisesta moitteesta, jonka tutkiminen ei kuulu tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:ssä säädettyyn hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Tutkituilta osin

Asian rajaus

Hallinto-oikeus on tulkinnut valittajien tarkoittaneen vaatia kirkkohallituksen päätöksen lisäksi myös Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksen 15.3.2018 § 5 kumoamista.

Kirkkolain 24 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:
1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
3) päätös on muuten lainvastainen.
Saman pykälän 3 momentin mukaan alistusviranomaisen päätöksestä voidaan valittaa vain 2 momentin mukaisella perusteella.

Kirkollisvalitus on perusluonteeltaan kassatorinen, minkä vuoksi valitusviranomainen voi yleensä ainoastaan kumota tai vahvistaa kirkollisvalituksen kohteena olevan päätöksen. Asiassa on näin ollen hallinto-oikeudessa ratkaistavana, onko valituksenalainen kirkkohallituksen täysistunnon päätös ja Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston päätös kumottava jollakin valittajien valitusajassa esittämällä kirkkolain 24 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla laillisuusperusteella.

Kirkollisvalitusta hallinto-oikeudelle ei voida tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella. Kysymystä siitä, olisiko jokin muu vaihtoehto kuin Valkeakosken kirkon purkaminen ollut parempi, muutoin sopivampi tai tarkoituksenmukaisempi, ei siten voida kirkollisvalituksin saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

Kirkkovaltuuston päätöstä tehtäessä Valkeakosken kirkko on ollut alle 50-vuotias eikä sitä ollut määrätty suojeltavaksi kirkkolain mukaisessa järjestyksessä tai alueella voimassa olleiden kaavojen määräyksissä.

Sääksmäen seurakunnalla on kirkkovaltuuston päätöstä tehtäessä ollut Valkeakosken kirkon lisäksi myös kolme muuta kirkkoa. Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuusto on siten lähtökohtaisesti voinut päättää Valkeakosken kirkon purkamisesta tai säilyttämisestä seurakunnan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisena pitämällään tavalla.

Hallinto-oikeudessa voivat näin ollen tässä asiassa tulla arvioitavaksi vain valittajien esittämät kirkkohallituksen, tuomiokapitulin ja Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksentekomenettelyyn liittyvät valitusperusteet.

Kirkkohallituksen menettelyä koskevat valitusperusteet

Valittajien mukaan kirkkohallitus ei ole huolehtinut hallintolain edellyttämällä tavalla asian riittävästä selvittämisestä, koska valituksenalaisen päätöksen valmistelijana ja esittelijänä toiminut yliarkkitehti ei ole käynyt Valkeakosken kirkossa tutustumassa kirkon tilanteeseen ja korjaustarpeeseen. Valittajien mukaan kirkkohallituksen esittelijä on myös jättänyt vastaselityksessä esitetyt argumentit pääosin huomioimatta eikä ole katsonut tarvitsevansa lisäinformaationa vastaselityksen liitteitä 2–19, joita hänelle oli tarjottu.

Hallinto-oikeus toteaa, että valituksen käsittelyyn kirkkohallituksessa sovelletaan kirkkolain 24 luvun 16 §:n nojalla hallintolainkäyttölakia, ellei kirkkolaissa ole toisin säädetty. Kirkkohallituksen on siten valitusviranomaisena tullut huolehtia valitusasian selvittämisestä siten kuin hallintolainkäyttölain 33 §:ssä säädetään.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 33 §:n 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitetyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Pykälän 2 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

Kirkkolain 24 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan kirkkohallitukselle alistettavasta päätöksestä tehtävä kirkollisvalitus voidaan perustaa myös siihen, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen. Kirkkovaltuuston päätös on sinänsä perustunut muun ohessa arvioon kirkon korjaamisesta aiheutuvista kustannuksista ja niiden vaikutuksesta seurakunnan käyttötalouteen. Kirkkohallituksella on kuitenkin valituksenlaista päätöstä tehdessään ollut käytettävissään kirjallista selvitystä Valkeakosken kirkon korjaustarpeista. Kirkkovaltuuston kirkon purkamista koskevan päätöksen tarkoituksenmukaisuuden arvioiminen ei ole siten edellyttänyt, että asian esittelijänä toiminut kirkkohallituksen yliarkkitehti olisi valittajien esittämällä tavalla käynyt Valkeakosken kirkossa tutustumassa sen korjaustarpeeseen. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että kirkkovaltuuston 15.3.2018 tekemällä päätöksellä (§ 5) on sen vahvistamisesta huolimatta ainoastaan seurakunnan sisäistä sitovuutta. Kirkkovaltuusto voi siten vahvistamispäätöksen estämättä päättää kirkon purkamisesta niin haluttaessa myöhemmin vielä uudelleen.

Valittajien mukaan kirkkohallituksen esittelijä on jättänyt vastaselityksessä esitetyt argumentit pääosin huomioimatta. Hallinto-oikeus toteaa, että valittajat ovat esittäneet kirkkohallitukselle vaatimustensa perusteina vasta 14.2.2022 päivätyssä vastaselityksessään sitä ennen hallinto-oikeudessa vireillä olleessa valitusasiassa esittämänsä seurakunnan yhteistyötoimikunnan päätöksen kirkon sulkemisesta, hallintolain vastaiseksi katsomansa seurakunnan menettelyn purkamishankkeesta tiedottamisessa ja vaikutusmahdollisuuksien varaamisessa, rakennus- ja ympäristölautakunnan lausunnon salaamisen kirkkovaltuustolta sekä kansalaisadressin kirkon säilyttämisen puolesta.

Kirkkohallituksen valituksenalaisen päätöksen perusteluissa on edellä mainitun johdosta todettu, että valittajien vastaselityksessä on nostettu esiin kirkon sulkemispäätös, seurakunnan huono informointi tilanteesta ennen asian käsittelyä kirkkovaltuustossa sekä se, että paikkakunnan lukuisat henkilöt ovat aktivoituneet puolustamaan kirkon säilyttämistä, johon liittyen kirkkohallitukselle on toimitettu nimiadressi. Päätöksen perusteluissa on todettu, että kirkkolain 24 luvun 4 §:n mukaan valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä, ja että mainitut asiat eivät ole sisältyneet määräaikana esitettyyn valitukseen. Hallinto-oikeus on tulkinnut kirkkohallituksen jättäneen tällä toteamuksellaan sille tehdyssä vastaselityksessä esitetyt kirkon sulkemiseen, purkamishankkeesta tiedottamiseen ja vaikutusmahdollisuuksien varaamiseen sekä kansalaisten aktivoitumiseen liittyneet valitusperusteet myöhästyneinä tutkimatta. Kun mainittuja kirkkovaltuuston päätöksen laillisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyneitä valitusperusteista ei ole esitetty kirkkohallitukselle kirkkolain mukaisessa valitusajassa, kirkkohallituksen on tullut jättää ne myöhästyneinä tutkimatta. Kirkkohallituksen päätös ei näin ollen ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä myöskään sillä perusteella, että kirkkohallituksen päätöksessä ja päätöstä valmisteltaessa ei ole otettu huomioon valitusajan päättymisen jälkeen esitettyjä uusia valitusperusteita eikä valittajien esittämiä niihin liittyneitä selvityksiä.

Valittajat ovat hallinto-oikeudelle tekemässään valituksessa kyseenalaistaneet myös sen, ettei kirkkohallituksen esittelijä ole katsonut tarvitsevansa vastaselityksen liitteitä 2–19. Valittajien kirkkohallitukselle antamassa vastaselityksessä ei ole ollut varsinaista liiteluetteloa, vaan vastaselityksen lopussa on lähdeluettelo, jossa on mainittu lähdeaineistona 20 eri asiakirjaa. Vastaselityksen tekstistä ilmenee, että lähteiden runsauden takia valittajat ovat sopineet asian esittelijänä kirkkohallituksessa toimineen yliarkkitehdin kanssa, että vastaselitykseen liitetään vain lähteet 1 ja 20, ja että muu materiaali toimitetaan tarpeen mukaan eri pyynnöstä.

Hallinto-oikeus toteaa, että kirkkohallituksen esittelijällä on valituksenalaista päätöstä valmistellessaan ollut käytettävissään kaikki asiassa siihen mennessä kirkkohallituksessa ja hallinto-oikeudessa kertyneet asiakirjat. Esittelijän käytössä olleessa asiakirja-aineistossa on jo ollut vastaselityksen lähteiksi 2, 4–9 ja 11–17 nimetyt asiakirjat. Vastaselityksen lähteeksi 4 nimetty kirkkovaltuuston päätös 15.3.2018, lähteiksi 6–8 nimetyt A-Insinöörit Oy:n laatimat ulkorakenteiden kuntotutkimus, Asbesti- ja haitta-ainekartoitus ja Kevennetty kuntoarvio sekä lähteeksi 9 nimetty Taloinsinöörit Oy:n Hankesuunnitelma 9.1.2018 oli toimitettu kirkkohallitukseen jo valittajien valituskirjelmän 10.4.2018 liitteenä. Vastaselityksen lähteeksi 2 nimetty

Sääksmäen seurakunnan strategia "Tienviitat 2022" 16.11.2017 oli toimitettu kirkkohallitukseen Sääksmäen kirkkoneuvoston valituksesta antaman lausunnon liitteenä. Pirkanmaan maakuntamuseo oli toimittanut kirkkohallitukseen oma-aloittaisesti vastaselityksen lähteeksi 16 nimetyn lausuntonsa 19.9.2018. Lähteenä 12 mainittu seurakunnan kiinteistötyöryhmän esitys kirkkoneuvostolle 22.2.2018 (esitys päivätty 23.1.2018) ilmenee perusteluineen Sääksmäen kirkkovaltuuston pöytäkirjan 15.3.2018 § 5 esittelytekstistä.

Valittajien asiaa edellisen kerran hallinto-oikeudessa käsiteltäessä hallinto-oikeudelle 14.6.2019 antamasta vastaselityksestä ilmenee, että kirkkohallituksen täysistunnon jokaiselle jäsenelle oli ennen kirkkohallituksen 23.10.2018 tekemää päätöstä toimitettu vetoomus kirkon säilyttämisen puolesta, ja että vetoomus selvityksineen oli luovutettu 3.9.2018 kirkkohallituksen esittelijälle. Vetoomuksen liitteinä on ollut muun ohessa kirkkohallitukselle annetun vastaselityksen lähteenä 11 mainittu Valkeakosken kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan lausunto 6.3.2018, lähteenä 13 mainittu 9.8.2018 päivätty yhteenveto Valkeakosken kirkon kunnossapitotarpeesta, jonka on laatinut Clavis Consulting/Kari Immonen, ja kohdassa 14 mainittu adressi kirkon säilyttämisen puolesta.

Vastaselityksen lähteenä 5 mainittu Insinööritoimisto Jorma Jääskeläinen Oy:n muistio 30.10.2013, lähteenä 15 mainittu FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n raportti 31.10.2016 Rakennetun ympäristön selvitys keskustan osayleiskaavaa varten ja lähteenä 17 mainittu muistio kokouksesta Taloinsinöörien kanssa 13.11.2018 ovat olleet hallinto-oikeuteen asiaa hallinto-oikeudessa edellisen kerran käsiteltäessä 22.11.2018 saapuneen valituksen liitteinä.

Esittelijän käytettävissä olleessa asiakirja-aineistossa ei ole ollut lähdeluettelon kohdissa 3, 10, 18 ja 19 mainittuja asiakirjoja, joista kohta 3 on ollut päätös kirkon sulkemisesta 7.3.2018; kohta 10 ilmoitus keskustelutilaisuudesta Valkeakosken kirkosta 9.3.2018; kohta 18 "Pyöreän pöydän keskustelutilaisuuden" osanottajat 28.8.2019 ja kohta 19 Kirkkokatselmus 5.4.2019. Hallinto-oikeus toteaa, että kohdat 3 ja 10 ovat liittyneet kirkkohallituksen myöhästyneinä tutkimatta jättämiin valitusperusteisiin ja kohdat 18 ja 19 kirkkovaltuuston päätöksen tekemisen jälkeen järjestettyihin tilaisuuksiin eikä niille siten ole voitu antaa merkitystä kirkkovaltuuston päätöksen lainmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa. Tämän vuoksi ja kun valittajat olivat oman vastaselityksensä mukaan sopineet toimittavansa lähdeaineiston esittelijälle eri pyynnöstä tarpeen mukaan, hallinto-oikeus katsoo, että valitusasia on voitu ratkaista kirkkohallituksessa varaamatta valittajille erikseen tilaisuutta kyseisten asiakirjojen esittämiseen.

Asian selvittäminen kirkkohallituksessa ei ole ollut valittajien esittämillä perusteilla lainvastaista.

Tuomiokapitulin menettelyä koskevat valitusperusteet

Valittajat ovat katsoneet, että myös tuomikapituli on jättänyt huolehtimatta asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä jättäessään hankkimatta asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Kirkkolain 24 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan milloin seurakunnan viranomaisen päätös on alistettava, alistamisen toimittaa ja asiakirjat lähettää tuomiokapitulille seurakunnan viranomaisen päätöksen osalta kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto. Jos alistettavan asian tutkiminen kuuluu kirkkohallitukselle, tuomiokapituli lähettää asiakirjat ja oman lausuntonsa kirkkohallitukselle.

Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin kirkkohallitukselle antamasta lausunnosta 13.6.2018 § 241 ilmenee, että kirkkohallituksen yliarkkitehti oli pyytänyt tuomiokapitulia hankkimaan valittajien kirkkohallitukselle tekemän valituksen johdosta Sääksmäen seurakunnan lausunnon ja tarvittaessa valittajien vastaselityksen sekä antamaan oman lausuntonsa asiasta. Tuomiokapituli on antamassaan lausunnossa arvioinut valituksessa esitettyjä valitusperusteita ja toimittanut lausuntonsa liitteenä kirkkohallitukselle Sääksmäen seurakunnan kirkkoneuvoston valituksen johdosta antaman lausunnon.

Kirkkohallitus on korkeimman hallinto-oikeuden palautettua asian sen käsiteltäväksi pyytänyt valituksenalaisesta päätöksestä ilmenevästi tuomiokapitulia varaamaan valittajille mahdollisuuden vastaselityksen antamiseen Sääksmäen seurakunnan kirkkoneuvoston ja tuomiokapitulin antamien lausuntojen johdosta sekä varannut samalla tuomiokapitulille mahdollisuuden lausunnon antamiseen, kun tarvittavat selvitykset ovat koossa. Tuomiokapituli ei ole antanut lausuntoa.

Hallinto-oikeus toteaa, että kirkkolain 24 luvun 1 §:n 1 momentista ei ilmene, että tuomiokapitulin tehtävänä kirkkohallitukselle alistettavaa kirkkovaltuuston päätöstä koskevassa alistus- ja valitusmenettelyssä olisi asian selvittäminen muutoin kuin antamalla oma lausuntonsa alistus- ja valitusasiassa kertyneissä asiakirjoissa esitetystä. Tuomiokapituli on sille lausunnonantajana kuuluvan harkintavallan puitteissa voinut olla antamatta lausuntoaan valittajien kirkkohallitukselle antaman vastaselityksen johdosta. Kirkkohallituksen päätös ei siten ole valittajien esittämillä tuomiokapitulin menettelyä koskevilla perusteilla syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Kirkkovaltuuston päätöstä koskevat valitusperusteet

Valittajat ovat esittäneet, että seurakunta ei ole huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Valittajien on katsottava valituksessaan kirkkohallitukselle vaatineen Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksen kumoamista lainvastaisena sillä perusteella, että asian valmistelussa ei ollut tehty vertailua A-insinöörit Suunnittelu Oy:n laatiman kuntoraportin ja Insinööritoimisto Taloinsinöörit Oy:n laatiman hankesuunnitelman välillä, vaan laskelmissa on huomattavia eroja, sekä sen vuoksi, että valmisteluissa ei myöskään ollut esitetty kirkon purkamiselle vaihtoehtoisia toimenpiteitä. Valittajien mukaan päätösesitys on tehty nopean korjauksen ylimitoitetun tavoitetason kustannusarvion perusteella, vaikka kirkko on korjattavissa kohtuullisemmin kustannuksin vaiheittain ja seurakunnan taloutta vaarantamatta.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Sääksmäen seurakunnan kirkkovaltuuston pöytäkirjasta 15.3.2018 ilmenee päätöksen § 5 selostusosasta muun ohessa seuraavaa:

Sääksmäen seurakunnan kirkkoneuvoston kokouksessa 6.9.2017 isännöitsijä on esitellyt A-Insinöörit Suunnittelu Oy:n 31.8.2017 valmistuneita Valkeakosken kirkon kuntoraportteja Kevennetty kuntoarvio, Ulkorakenteiden kuntotutkimus ja Asbesti- ja haitta-ainekartoitus. Kirkkoneuvosto on päättänyt antaa kiinteistö- ja hautaustoimen työryhmän tehtäväksi tammikuun 2018 loppuun mennessä selvittää Valkeakosken kirkon korjauksen kokonaiskustannukset myös siten, että kirkon toiminnallisuutta kehitetään ja käyttöä monipuolistetaan, sekä täydentää työryhmää tarpeelliseksi katsomillaan asiantuntijoilla.

Kiinteistö- ja hautaustoimen työryhmä on *23.1.2018* päättänyt esittää kirkkoneuvostolle Valkeakosken kirkon purkamista ja tontin myymistä. Työryhmän esityksestä ilmenee muun ohessa, että Insinööritoimisto Taloinsinöörit Oy:n tekemän hankesuunnitelman pohjana on käytetty A-Insinöörit Oy:n laatimia kuntokartoitusta, ulkorakenteiden kuntotutkimusta ja haitta-ainetutkimusta. Hankesuunnitelman mukaan elementtien arvioitu korjauskustannus on 1 150 000 euroa. Lisäksi kirkon ikkunat ja kellotorni vaativat välitöntä korjausta. Arvio näiden korjauksesta on 300 000 euroa. Talotekniset työt on toteutettava myös lähitulevaisuudessa. Lähes kaikki käyttölaitteet ja johdotukset ja automatiikka ovat käyttöikänsä lopussa. Arvio näiden korjauksesta on 950 000 euroa. Mainitut korjaukset ovat välttämättömiä, eikä kirkkoa voida käyttää ilman korjauksia pelkästään kesäkirkkona. Hankesuunnitelman mukaiset kokonaiskustannukset tilojen korjaamiseksi ja lämpötalouden parantamiseksi ovat arvonlisäverollisena 4,9 miljoonaa euroa. Lisäksi on pyydetty ennakkotarjoukset purkamisesta. Kirkon purkukustannukset maisemointeineen olisivat annettujen ennakkotarjousten pohjalta arvonlisäverollisena 450 000 euroa.

Työryhmän esityksen mukaan Valkeakosken kirkossa oli vuonna 2017 varauskirjan mukaan 66 tilaisuutta, käyttötunteja 92 ja kävijöitä 6 405 henkilöä. Kirkko on ollut suljettuna talvikuukausien ajan vuodesta 2013 alkaen lämmitysongelmien vuoksi. Kaikki tilaisuudet Valkeakosken kirkosta voidaan siirtää muihin kirkkoihin, Pappilanniemeen ja seurakuntatalolle. Valkeakosken kirkon lisäksi seurakunnalla on kolme kirkkokiinteistöä, jotka sijaitsevat hautausmaiden yhteydessä. Näiden osalta on tehty strateginen linjaus syksyllä 2017 siitä, että niistä ei voida luopua. Seurakunnalla ei ole rahavaroja Valkeakosken kirkon korjaushankkeen toteuttamiseksi. Käytössä (23.1.2018) oleva sijoitusvarallisuus 3,7 miljoonaa euroa tulee varata muiden kiinteistöjen, muun muassa Pappilanniemen, Sääksmäen kirkon ja Metsäkansan kirkon, tuleviin korjauksiin. Esityksessä on lisäksi siitä tarkemmin ilmenevästi arvioitu kirkon kunnostamisen kustannusvaikutuksia seurakunnan talousarvioon ja todettu johtopäätöksenä, että kirkon peruskorjauksesta tulisi käyttötalouteen lisää katettavaa 582 500 euroa/vuosi, minkä lisäksi kirkon käyttömenot olisivat 100 000 euroa/vuosi. Johtopäätöksissä on lisäksi arvioitu vaihtoehtoja, joilla kustannukset saataisiin

katettua, ja todettu tilojen peruskunnostuksen nielevän niin paljon varoja, että käytön monipuolistamiseksi tarpeellisten korjausten ja muutostöiden sekä lisärakentamisen toteuttaminen ei ole taloudellisesti mahdollista. Johtopäätösten mukaan seurakunnan vasta hyväksytyssä strategiassa todetaan, että ihmiset ovat seiniä tärkeämmät.

Insinööritoimisto Taloinsinöörit Oy:n laatiman Valkeakosken kirkkoa koskevan hankesuunnitelman 9.1.2018 kohdan Toimeksianto mukaan isännöitsijä on ohjeistanut hankesuunnitelman laatijaa seuraavasti: ulko-ovet uusitaan, ikkunat uusitaan, lämpöeristystä tulee parantaa, kaikki talotekniset järjestelmät uusitaan. Kohdan *hankesuunnitelman tavoitteet* mukaan tavoitteena hankesuunnitelmassa on selvittää kiinteistön julkisivujen ja taloteknisten järjestelmien peruskorjauksen menetelmiä ja vaihtoehtoja sekä sisältöä – –, näiden kustannus, rakennusvalvontaviranomaisen kanta korjaustöihin, energian säästön mahdollisuus ja valmistella korjaustoimenpiteiden suunnittelua mahdollisimman pitkälle. Pääpaino on lämpöeristyksen parantamisessa sekä taloteknisten järjestelmien uusimisessa. Tavoitteena on myös selvittää ja arvioida yksityiskohtaisesti hankkeen toteuttamistarpeet, toteuttamismahdollisuudet ja vaihtoehtoiset toteuttamistavat. Tulokset kootaan hankesuunnitelmaksi, jossa toteuttamistavalle ja lopputuotteelle asetetut laajuus- ja laatutavoitteet kiinnittävät hankkeen kustannustason ja aikataulun. Hankesuunnittelun pohjalta tehdään esitys seurakunnalle investointipäätökseksi.

Sääksmäen seurakunnan kirkkoneuvoston kirkkohallitukselle valituksen johdosta 24.5.2018 antaman lausunnon mukaan Valkeakosken kirkon purkamista koskeva päätös pohjautuu noin viiden vuoden aikana tehtyyn valmistelutyöhön, jossa on selvitetty kirkon muita mahdollisia käyttötarkoituksia sekä kirkon kunto- ja korjaustarpeet. Vaihtoehtoisia kirkon käyttötarkoituksia ei ole löytynyt. Lisäksi kirkon ylläpitäminen ja huoltaminen vie suhteettoman paljon taloudellisia voimavaroja. Asian valmistelussa on ensin pyydetty A-insinöörien kuntoraportti, jonka tarkoitus oli todeta, mitä välttämättä pitää korjata. Taloinsinööreille annettiin tehtäväksi laatia hankesuunnitelma siitä, mitä olisi järkevää ja tarpeellista tehdä kirkon korjaamiseksi. Hankesuunnitelma on realistinen arvio siitä, millä hinnalla rakentaja voisi suoriutua annetuista tehtävistä. Päätösesitys kirkon purkamisesta perustuu realistiseen hankesuunnitelmaan kirkon saattamisesta Suomessa yleisesti hyväksytyn ja määräysten mukaiseen kuntoon. Sääksmäen seurakunnan laatiman strategian Tienviitat 2022 noudattaminen edellyttää kiinteistökustannusten leikkaamista. Purkupäätös on siis arvovalinta enemmänkin kuin rakennuksen tekniseen kuntoon liittyvä asia.

Kirkkoneuvoston lausunnon liitteenä olleen *kiinteistötyöryhmän väliraportin 23.10.2013* mukaan kirkkoneuvosto oli antanut kiinteistötyöryhmälle tehtäväksi valmistella Valkeakosken kirkon tulevaisuutta koskevan selvityksen.

Hallinto-oikeus toteaa, että asian valmistelussa on kysymys muun ohella asian selvittämisestä sen varmistamiseksi, että päätöksentekijällä on riittävästi tietoa ratkaistavasta asiasta. Päätöksentekijät päättävät lähtökohtaisesti itse, mitä selvityksiä he katsovat tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvan päätöksenteon pohjaksi tarvitsevansa.

Edellä selostetusta selvityksestä ilmenee, että ennen kuin kirkkoneuvosto on tehnyt kirkkovaltuustolle esityksen kirkon purkamisesta, myös muita vaihtoehtoja kuin purkamista on selvitetty kirkkoneuvoston antaman toimeksiannon perusteella kiinteistö- ja hautaustoimen työryhmässä. Seurakunta on hankkinut käyttöönsä myös insinööritoimistojen laatimia selvityksiä kirkon kunnosta ja korjaustarpeista. Asiaa kirkkoneuvostolle kiinteistö- ja hautaustoimen työryhmässä valmisteltaessa kirkon kunnostamismahdollisuuksia ja käyttökustannuksia on arvioitu seurakunnan käyttötalouden, toiminnan ja seurakunnan strategian näkökulmasta. Kirkkoneuvosto on tämän jälkeen päättänyt esittää kirkkovaltuustolle käytettävissä olleista vaihtoehdoista kirkon purkamista. Näin ollen valituksenalainen päätös ei ole lainvastainen niillä valittajien esittämillä perusteilla, ettei seurakunta olisi huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Valituksenalainen päätös ei ole kirkkolaissa tarkoitetulla tavalla lainvastainen myöskään sen vuoksi, että asiaa valmisteltaessa käytössä ollutta A-insinöörit Suunnittelu Oy:n laatimaa kuntoarviota ei ole valmistelussa erikseen vertailtu Insinööritoimisto Taloinsinöörit Oy:n hankesuunnitelmaan.

Kirkkovaltuusto on voinut harkintavaltansa nojalla päättää kirkon purkamisesta ja tontin asettamisesta myyntiin. Kirkkohallituksen täysistunto on voinut hylätä valittajien tekemän valituksen ja vahvistaa sille alistetun kirkkovaltuuston päätöksen. Valitus on näin ollen tutkituilta osin hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Kirkkolaki 10 luku 1 § 2 mom, 14 luku 1 § ja 2 § 1 ja 3 mom, 24 luku 1 § 1 mom, 2 §, 4 §, 6 § 1 mom, 9 § 1 mom, 11 § 2 mom ja 16 § sekä 25 luku 5 § 1 mom
Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta 5 § 1 mom
Hallintolainkäyttölaki 1 § 2 mom, 33 § ja 51 § 2 mom
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 81 § 1 mom ja 2 mom 1 ja 5 kohta sekä 126 § 1 ja 2 mom
Tuomioistuinlaki 4 luku 1 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL kirkollisvalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Pia Repo (t), Katja Tertsonen ja Saija Haapalehto.

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS
HELSINGFORS FÖRVALTNINGSDOMSTOL

Esittelijäjäsen Saija Haapalehto

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Tästä päätöksestä ei ole tänne jätetty valitusta
30 päivän kuluessa 20.5.2023
lukien. Todistaa Helsingissä, korkeimman
hallinto-oikeuden kirjaamossa 17.8.2023

Santeri Härkönen
notaari
notarie

Todistusmaksu 32 €

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Valittajien asiamiehelle sähköpostitse tavallisena tiedoksiantona
	Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, valittajat yhteisvastuullisesti
	Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa
Jäljennös	Kirkkohallitus
	Sääksmäen seurakunnan kirkkoneuvosto
	Päätöksen kuuluttamisen osalta on otettava huomioon, mitä kirkkolain 24 luvun 13 §:n 1 momentissa säädetään.

VALITUSOSOITUS **Liite hallinto-oikeuden päätökseen**

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:
1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.
Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika ja tiedoksisaantipäivä

Valitus on tehtävä kirjallisesti **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.
Jos päätöksestä valitetaan seurakunnan jäsenelle taikka seurakuntayhtymän jäsenseurakunnalle tai sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla.
Jos päätös on annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista.
-Kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetty päätös katsotaan tiedoksi saaduksi seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Viranomaisen tietoon päätöksen katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen saapumispäivänä. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta.
-Tavallisessa sähköisessä tiedoksiannossa (sähköpostiviesti/asiointipalvelu) päätös katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
-Kirjeitse todisteellisena tiedoksiantona lähetetty päätös katsotaan tiedoksi saaduksi tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamana päivänä.
-Todisteellisessa sähköisessä tiedoksiannossa (asiointipalvelu) päätös katsotaan annetun tiedoksi, kun päätös on noudettu asiointipalvelusta.
Käytettäessä sijaistiedoksiantoa, päätös katsotaan tiedoksi saaduksi kolmantena päivänä tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Valituksen toimittaminen

Valitus liitteineen on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valitusasiakirjojen tulee olla perillä myös sähköistä asiointipalvelua käytettäessä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot
- postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää
- päätös, johon haetaan muutosta
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi katsotaan, että valitusluvan myöntämiseen on edellä tarkoitettu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot.
Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä
- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valitukseen valtakirja, jollei oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 32 §:n 2 momentista muuta johdu.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: PL 180 00131 HELSINKI	Käyntiosoite: Paasivuorenkatu 3 Helsinki	Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi, Faksi: 029 56 40382 Asiointipalvelu: https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/

BESVÄRSANVISNING **Bilaga till förvaltningsdomstolens beslut**

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom skriftliga besvär hos **högsta förvaltningsdomstolen**, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Grunder för beviljande av besvärstillstånd

Enligt 111 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska besvärstillstånd beviljas om
1) det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är viktigt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen,
2) det finns särskilda skäl för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra ärendet på grund av att det i ärendet skett ett uppenbart fel, eller
3) det finns något annat vägande skäl för att bevilja besvärstillstånd.
Besvärstillstånd kan också beviljas i fråga om endast en del av förvaltningsdomstolens överklagade beslut.

Besvärstid och delgivningsdag

Besvär ska anföras skriftligen **inom 30 dagar från dagen för delfåendet av förvaltningsdomstolens beslut**, denna dag inte medräknad.
Om besvär anförs med stöd av den besvärsrätt som tillkommer en församlingsmedlem eller en kyrklig samfällighets medlemsförsamling eller dess medlem, räknas besvärstiden från den dag, då ett meddelande om beslutet har anslagits på församlingens eller den kyrkliga samfällighetens anslagstavla.
Om beslutet har delgivits vederbörande särskilt, räknas besvärstiden dock från delfåendet.
-Ett beslut som sänts per brev som vanlig delgivning anses ha delgivits den sjunde dagen efter det att beslutet sändes, om inte mottagaren visar att delfåendet skett vid en senare tidpunkt. Beslutet anses dock ha kommit till en myndighets kännedom på ankomstdagen. Beslutet har sänts samma dag som det givits, vilket datum framgår av beslutets första sida.
-Vid vanlig elektronisk delgivning (e-postmeddelande/e-tjänsten) anses beslutet ha blivit delgivet den tredje dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas.
-Ett beslut som sänts per brev som bevislig delgivning anses ha delgivits den dag som anges på delgivnings- eller mottagningsbeviset.
-Vid bevislig elektronisk delgivning (e-tjänsten) anses beslutet ha delgivits när beslutet har hämtats från e-tjänsten.
Vid mellanhandsdelgivning anses beslutet ha blivit delgivet den tredje dagen efter den dag som anges på delgivningsbeviset.

Inlämnande av besvär

Besvären inklusive bilagor ska inom besvärstiden lämnas **till högsta förvaltningsdomstolen.** Besvärshandlingarna ska även vid användning av e-tjänsten vara framme senast den sista dagen av besvärstiden före utgången av ämbetsverkets öppettid.

Besvärens innehåll

I besvären, som ska innehålla en ansökan om besvärstillstånd, ska anges
- ändringssökandens namn och kontaktuppgifter
- den postadress och eventuell annan adress till vilken handlingar som hänför sig till rättegången kan sändas.
- det beslut i vilket ändring söks
- de grunder på vilka besvärstillstånd begärs samt de skäl på vilka grunden för meddelande av besvärstillstånd anses föreligga
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas
- grunderna för yrkandena.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud ska dennes kontaktuppgifter anges i besvären.
Högsta förvaltningsdomstolen ska utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Bilagor till besvären

Till besvären ska fogas
- förvaltningsdomstolens beslut med besvärsanvisning
- utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa
- de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Ett ombud ska foga en fullmakt till besvären om det inte av 32 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden framgår annat.

Högsta förvaltningsdomstolens kontaktuppgifter

Postadress:	Besöksadress:	E-post: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi, Fax: 029 56 40382
PB 180	Paasivuorigatan 3	E-tjänst: https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/
00131 HELSINGFORS	Helsingfors	